

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VII.

CELOVEC, SREDA, 5. III. 1952

ŠTEV. 17 (477)

Maršal Tito o Trstu
in drugih vprašanjih

V izjavi, ki jo je dal predsednik vlade FLRJ, Maršal Tito, koncem zadnjega tedna uredniku TANJUG-a, je poudaril, da je pravična rešitev še vedno nerešenega vprašanja STO-ja možna le sporazumno med obema zainteresiranimi državama Italijo in Jugoslavijo ter da je bila Jugoslavija vedno proti temu, da se reši to vprašanje na podlagi kakršnega koli trgovanja, ki bi bilo le v vsestransko škodo.

Govorec o tem, da bi se dala rešitev najti v okviru italijanske mirovne pogodbe je maršal Tito dejal, da bi bilo v prvi vrsti potrebno spremeniti določbe o imenovanju guvernerja. Po zamisli jugoslovanske vlade bi guvernerja in viceguvernerja vsako krat za tri leta imenovala Italija oziroma Jugoslavija in sicer tako, da bi bil viceguverner Jugoslovian ko bi bil guverner Italijan in obratno. Upravnika javne sigurnosti pa bi imenovali na podlagi medsebojnega sporazuma skupno Italija in Jugoslavija iz vrst državljanov katere koli tretje države.

„Iz intervjuja gospoda De Gasperija na žalost vidim, — je zaključil maršal Tito svojo izjavo — da ta predlog odklanjajo in da se s strani italijanske vlade ponovno postavljajo kot podlaga za rešitev vprašanja STO tristranska izjava (ki so jo že pred leti podale Francija, Anglija in ZDA v tem smislu, da bi se Trst v celoti vrnil Italiji — op. uredništva). Mislim, da ni potrebno poudariti, da to ni nobena podlaga za rešitev tržaškega vprašanja.“

Razen te izjave uredniku TANJUG-a je maršal Tito v istih dneh dovolil tudi televizijski intervju neki dopisnici ameriške agencije „United Press“ v katerem je na prvo vprašanje, kako stališče zavzema Jugoslavija do Atlantskega pakta in skupne obrambe jugovzhodne Evrope, odgovoril med drugim: „... Jugoslavija ni spremenila svojega stališča do Atlantskega pakta in ga ne namerava spremeniti. Menimo, da bodo odnosi med Jugoslavijo in Grčijo — ki so se v zadnjem času zelo izboljšali — dajali zadostno jamstvo v primeru napada na neodvisnost Balkana; v tem primeru bi naši dve deželi imeli še dovolj časa za primerne ukrepe za skupno obrambo.“

Dopisnica „United Press“ je stavila maršalu Titu še vrsto drugih vprašanj, na katera je dajal precizne odgovore. Glede na svetovni položaj pravi, da ne ve, ali trenutno obstoja na obeh straneh (na zapadu in na vzhodu) resnično želja, da se današnji mednarodni spori rešijo na miren način, da je pa prepričan, da se bodo končno le mirno rešili: „Morda sporazum ne bo mogel biti tak, da bi popolnoma zadovoljili obe strani, toda tudi to bo vedno bolje kot vojna.“

V zvezi s italijansko jugoslovanskim sporazumom zaradi Trsta se Jugoslaviji zdi, da so danes bolj oddaljeni od njega kot so bili kdaj koli poprej. Kar se tiče vrnitve beguncev, ki so bili nekoč predstavniki nekomunističnih

strank, je maršal Tito izjavil: „Res je, da smo izrazili željo, naj se vrnejo v domovino vsi tisti, ki nimajo na vesti vojnih zločinov in da smo jim zagotovili, da jih ne bomo nadlegovali zaradi dejanj, storjenih v preteklosti... Teh ljudi pa nismo klicali v državo, da bi organizirali nove politične skupine, temveč samo zato, ker je pravično, da sprejmejo današnje dejansko stanje in sodelujejo pri izgradnji nove Jugoslavije v isti meri kot vsi ostali državljani.“

Pozdrav ameriškemu ljudstvu je maršal Tito v tem televizijskem intervjuju poslal v angleškem jeziku, stališče nove Jugoslavije do vprašanja Nemčije pa je obrazložil v nemškem jeziku. Na koncu pa je izjavil, da bo približno v poldrugem letu možno doseči stopnjo ko se bo življenska raven v Jugoslaviji lahko postopno izboljševala, kar je bila in bo vedno največja želja nove Jugoslavije.

Jugoslovanski koncert v Beljaku

Na povabilo kulturnega urada gostuje sloviti jugoslovanski komorni trio danes ob osmih zvečer v Beljaku. Koncertni večer z izbranim sporedom bo v dvorani šole na Peravi.

Celovec se je poslovil od svojega župana

Na prireditvi uslužbencev celovškega občinskega urada, ki je bila pretekli petek, je med prebivalstvom glavnega mesta splošno priljubljenega in od vseh, brez razlike politične pripadnosti, spoštovanega župana Friedricha Schatzmayra nenadoma doletela smrt. Nahajal se je še ves razigran v krogu svojih sodelavcev, namesčencev in delavcev svoje občine, ko se je v hipu namenjenega odhoda s prireditve zgrudil brez zavesten na tla in preminul še preden je na pomoč poklicani rešilni avto z njim prispel v bolnico. Zdravniki so ugotovili srčno kap kot vzrok smrti.

Že v mladih letih se je preminuli župan pridružil socialdemokratskemu gibanju, saj je izhajal iz znane socialistične družine. Njegov oče je bil eden izmed ustanoviteljev socialdemokratske stranke na Koroškem. Kot 21 letni mladi frizerski mojster je po uspešnih strokovnih izpitih odprl leta 1911 svoj frizerski salon v tedanjem mestu St. Rupertu pri Celovcu (ki je danes sestavni del celovške občine). Kmalu si je pridobil ugled v svoji okolici in je bil kot socialdemokratski zastopnik izvoljen v tedanji št. rupertski občinski svet ter postal leta 1926 tamošnji župan. Znani „Riese-Hof“ in še bolj znani „Volksskino“ ter še marsikaj pozitivnega so vidni sadovi njegovega tedanjega delovanja v korist svoji občini in predvsem njenih delovnih ljudi.

Po drugi svetovni vojni so ga celovski socialisti izbrali za svojega župana. In s sledečimi volitvami je bil s precejšnjo večino tudi potr-

NEPREGLEDNE MNOŽICE GLEDAJO Z ZANIMANJEM
SMUČARSKÉ SKOKE V ST. JANŽU V ROŽU —

SKAKAČ V ZRAKU →

jen v tej svoji funkciji. Kot župan glavnega mesta dežele, kakor tudi kot poslanec v koroškem deželnem zboru si je znal pridobiti simpatije vseh krogov in slojev ljudstva. Obnovo Celovca po končani vojni in izgradnjo porušeni in zanemarjeni delov mesta je v veliki meri pripisati njegovi osebni iniciativi in podpori. Tako v občini, kot pred vsem v deželnem zboru so ga respektirali vsi njegovi politični nasprotniki, ker je bil dosleden in duhovit borec za pravice malih ljudi, za male obrtnike (kar je ja bil tudi sam) prav tako kot za delavce in namesčence. Dejansko se je žrtvoval za svoje ideje in za svoje politično prepričanje, zato ga je že dalj časa zapuščalo zdravje in je končno podlegel pretekli petek, tik pred dopolnitvijo 62. leta starosti.

Mrtvaški oder preminulega celovškega žu-

pana je bil postavljen v sejni dvorani magistrata, kjer se je v nedeljo in ponedeljek poslavljalo celovško občinstvo od svojega prvega občana. Pogrebne svečanosti, ki so bile v ponedeljek popoldne, pa so pokazale kako so Celovčani spoštovali svojega župana. Tisoči Celovčanov so ob cestah, po katerih je šel pogrebni sprevod, tvorili molčeči špalir in še enkrat tisoči so se sprevoda udeležili. Udeležili so se pogreba pa tudi zastopniki države in dežele, zastopniki britanskih zasedbenih oblasti, vseh ustanov in organizacij, katerih član je bil celovski župan, socialistična stranka in mladina ter mnogi drugi, med njimi tudi dva zastopnika Demokratične fronte.

K zadnjemu počitku so celovškega župana položili v družinski grob na pokopališču v St. Rupertu. Celovška občina, socialistična stranka in zaostala družina Schatzmayrova pa so sprejeli nešteto izrazov sožalja iz vse Avstrije.

Steinacher - „zaščitnik manjšinskih pravic“

V lističu Volkszeitung, ki je glasilo katoličana Gruberja in nacistični dr. Steinacherja hkrati, so nam spet postregli z eno svojih običajnih vesti iz Jugoslavije. Da se morajo Nemci, ki živijo v Jugoslaviji, vsakih nekaj tednov seliti v drugo stanovanje, ker so baje Črnogorci odkrili, da je prijetneje in bolj snažno, če se stalno preseljujejo v takšna izpraznjena nemška stanovanja, kot pa da bi živeli v svojih lastnih stanovanjih, ki so seveda, no, kot pač bivališča raznih divjakov. Hkrati s to modrostjo pa so se zavzeli še drugače za nemško manjšino v Jugoslaviji, ki je baje preganjana. Trdijo namreč, da sta bili pred jugoslovanskimi sodišči obsojeni na po deset dni zapora dve ženski zato, ker doma in na cesti govorita po nemško.

V prvo bajko se ne bi poglobili. Saj je pred vojno Mussolini, ko je pripravljala napad na Jugoslavijo, svojim pajdašem celo razlagal, da žive v Jugoslaviji kanibali. Zakaj bi bili današnji nosilci istega duha, tipa dr. Steinacher, drugačni. Kdor namreč danes dokazuje, kako je njegov sosed nekulturen, divjaški, ta lahko jutri na osuovi današnjih svojih laži zagotavlja, da je on sam poklican, da gre k sosedu, da ga uči, da ga dvigne iz zaostalosti, divjaštva (recept 1941—1945). Toda pustimo ideologe

nauka o herenvolku in o manjvrednih narodih.

Druga trditev je bolj zanimiva, saj bi njen avtor rad dokazal, da je nemška manjšina v Jugoslaviji preganjana, da se ne sme niti posluževati svojega materinje jezika. (To ste si predstavljali nekako tako, kot je bilo še nedavno tu pri nas, na Koroškem, kajne, gospod urednik?)

Ob svoji trditvi so gospodje uredniki pozabili povedati, kje je bil ta proces, o katerem govorijo, in kdo je bil obsojen. In bi težko to pojasnili, ker je s pravicami narodnih manjšin v Jugoslaviji dejansko precej drugače, kot trdi Volkszeitung, ali pa, kot na primer v kateri od tistih držav, kjer Črnogorci ne preganjajo Nemcev iz stanovanj, ker se jim bi zdela takša mera enostavnejša od pometanja.

Gospodje v Volkszeitung bi lahko vedeli, da poslujejo v vsaki državi sodišča na osnovi zakonov. Zato bi si najprej ogledali v zakonodaji FLR Jugoslavije nekaj določil, katerih se lahko poslužujejo jugoslovanska sodišča, kadar morajo razsojati o sporih v zvezi z jezikom, z nacionalno pripadnostjo, in podobno. Kar po vrsti.

V jugoslovanski ustavi pravi člen 21: „Vsi državljani Federativne ljudske republike Jugoslavije so enaki pred zakonom in enakopravni (Nadaljevanje na 2. strani)

Nova situacija v Egiptu

V soboto je odstopila vlada ministrskega predsednika Maher Paše, ki je šele pred nedavnim prevzel to funkcijo kot naslednik tedaj odslovljenega Nahas Paše. Kralj Faruk je poveril neodvisnega politika Hilali Pašo, da sestavi novo vlado, kar je tudi storil. Hilali Paša je bil nekoč privrženec vafdistične stranke, ki ga je pa izključila, ko je kritiziral tedanjo vladno politiko Nahas Paše.

Po navodilu kralja Faruka je novi ministrski predsednik odgodil delo egiptovskega parlamenta za en mesec, torej je storil prav to

kar je baje nameraval storiti njegov prednik in je moral prav zaradi teh svojih namer odstopiti. Hilali Paša je izjavil, da bo s vsemi sredstvi zatrl vsak poizkus sprožitvi nemire. Prav tako se bo seznanil z vsemi predlogi glede na odpravo anglo-egiptovskega spora in se bo zmenil z britanskim veleposlanikom v Kairu, čim bo poznal vso materijo okoli spora. Končno je še napovedal „čistko“ v aparatu državne uprave. Pred vhodi v javne stavbe in po bližnjih cestah patrolirajo močne straže, ki imajo nalogo, da takoj uporabijo orožje, čim bi nastal kakršen koli nemir.

Več tisoč gledalcev pri II. mednarodni smučarski prireditvi v Št. Janžu v Rožu

Prvo in drugo mesto zasedla Jugoslavana — Borba za tretje mesto med Kostnerjem in Mežikom

Slovensko fizikulturno društvo v Št. Janžu v Rožu je priredilo preteklo nedeljo na svoji novo preurejeni 55 metrski skakalnici II. mednarodno smučarsko prireditev. Pokroviteljstvo nad nedeljsko prireditvijo so imeli deželni glavar Ferdinand Wedenig, okrajni glavar dr. Walter Pflegerl, šef zveznega urada FLRJ v Celovcu, legacijski svetnik Mitja Vošnjak in podpredsednik SPZ Janez Weiss. Poleg 21 koroških skakalcev je na prireditvi sodelovalo tudi 6 gostov iz Jugoslavije, ki so si — kakor tudi že lansko leto — priborili veliko zmago. Več tisoč gledalcev je spremljalo ostro borbo, ki se je razvila med Jugoslavanom in elito koroških skakalcev, kajti razen majhnih izjem so bili navzoči najboljši, ki jih premore Koroška. To sta posebno izpričala Kostner in Wachter, ki sta si osvojila 3. oziroma 7. mesto.

Mnogo nad 2500 gledalcev — med njimi sta bili tudi okrajni glavar dr. Pflegerl in legacijski svetnik Vošnjak, medtem ko se deželni glavar Wedenig prireditve zaradi službene odsotnosti ni mogel udeležiti — je bilo navzočih, ko je predsednik Slovenske fizikulture zveze Kori Perč ob 14.30 uri otvoril prireditev. Kakor venec so gledalci obkrožili iztek skakalnice, z vseh strani pa so se še vedno vile dolge vrste novih ljudi; prihajali so od vlakov iz Podrožnice in Celovca, navzoči pa so seveda bili tudi vaščani bližnjih vasi. Avstrijska in jugoslavanska zastava sta plapolali v lahнем spomladanskem vetru in oči vseh navzočih so bile obrnjene v hrib, kjer se bo prvi skakalec spustil po strmeh zaletu. Večina gledalcev si je že lansko leto ogledala prireditev v Št. Janžu, prišli pa so tudi številni drugi, ki so takrat sploh prvič gledali smučarsko skakanje.

Iz zvočnika so zadoneli zadnji takti vesele koračnice, nato pa je napovedalec naznanil prvo serijo skokov, ki so bili še izven konkurence. Dolžine nikakor niso zadovoljile, saj je bil najdaljši skok komaj 43 metrov. Zato pa je postalo mnogo bolj zanimivo že takoj pri prvih konkurenčnih skokih.

Prvi izmed šestih Jugoslavanov je skakal Jože Zidar in z lepim slogom pristal na 49 m, kmalu za njim pa je dosegel isto dolžino Korošec Kostner, ki je imel v nedeljo posebno srečen dan. To seveda ni ugajalo Jankotu Mežiku, zato je „podaljšal“ na 50 metrov in je njegov skok ostal najdaljši v prvi seriji, dokler ni kot zadnji skočil Jože Langus in pristal pri 50,5 m. Druga in zadnja serija je še enkrat pokazala, da so imeli Korošci letos mnogo večjo srečo kot lani, kajti Kostner je zaostal le za pol metra za Zidarjem, ki je z 51 metri dosegel najdaljši skok dneva. Sploh je bilo videti, da dajejo skakalci pri zadnjem skoku vse sile od sebe, kajti povprečno je bil zadnji skok za 5 do 10 metrov daljši od prvega. Poleg Zidarja in Kostnerja je pri zadnjem skoku dosegel 50 metrsko znamko še Langus in si s tem zagotovil zmago. Posebno dobro je ugajal zadnji

skok tudi pri Korošču Grellnerju, ki pa je ob dolžini 48,5 m padel vsled prehitrega prehoda pri skakalnici.

Žal letos ni mogel sodelovati Flori Gabriel — pionir te panoge športa med našo mladino, ker se je poškodoval pri treniranju. Na njegovo mesto pa sta stopila kar dva naša mladince, čeprav sta nastopala v okviru drugih društev. Prvi je Flori Legat iz Svaten pri Št. Jakobu, ki je z izredno lepimi skoki zasedel 9. mesto, kar je ob taki ostri konkurenci nedvomno sijajen uspeh. Hanzl Čuden, doma tudi iz Št. Jakoba, pa je tokrat prvič skakal na večji skakalnici in je imel izredno smolo.

Kakor je bila sreča mila Kostnerju in Wachterju, tako je zasledovala smola lanskega zmagovalca Jugoslavana Slavkote Avenika, ki se je moral zadovoljiti z 8. mestom. Tudi Unger Willi iz Podrožnice ni mogel pokazati, kar je že pokazal na drugih skakalnicah, in je ostal na 12. mestu. Izmed mladih skakalcev ima poleg Legata največ izgledov za bodočnost Baumgartner, ki pa je tokrat padel pri prvem skoku in tako pokopal vse upanje na boljše mesto.

Prireditve, ki je potekla brez večjih nezgod, je bila pravi izraz tovarištva med športniki ne glede na narodnost posameznika. Tako je postala tudi šentjanska skakalnica most dobrega sosedsstva med dvema narodoma, most, na katerem bo treba graditi naprej in tako ustvarjati vedno bolj trdne temelje prijateljskih odnosov med državami — sosedomi.

Tovariško vzdušje je vladalo tudi po razde-

Odmevi kmetijskih visokošolskih tednov

Kmetje in kmečki sinovi v Podjuni, na Gurah, v Rožu in Zilji še vedno živahno razpravljajo o komaj minulih kmetijskih visokošolskih tednih, ki jih je v osmih krajih priredila Slovenska kmečka zveza. V skupno 35 dneh je 9 predavateljev — priznanih strokovnjakov iz Slovenije, avstrijskih kmetijskih ustanov in domačih slovenskih gospodarskih organizacij — z 49 predavanji posredovalo vsak dan povprečno 50 slušateljem svoje znanje in bogate izkušnje.

Kakor da bi bil že v naprej slutil veliki uspeh teh tednejev, je neki graški dnevnik — sicer ne iz ljubezni do koroških Slovencev, temveč z neko določeno nacionalno-politično ostjo — na vidnem mestu informiral avstrijsko javnost o širokopoteznem načrtu SKZ. Med traianjem in ob zaključku teh tednov se noben nemški list ni spozabil tako daleč, da bi se bil s kakim izpadom obregnil ob te slovenske tečaje. Nasprotno, povodom pričetka sličnega nemškega tečaja, ki ga prireja v Celovcu deželna kmetijska zbornica, se je socialistični list „Die Neue Zeit“ pohvalno izrazil o tečajih SKZ ter pozitivno podčrtal njihov pomen za slovensko ljudstvo. Edini, ki je smatral za umestno, da se z negativno kritiko in z neokusnim izpadom zaleti v uspešne tečaje slovenskih

kmečkih gospodarjev, je bil — slovenski list „Naš tednik — Kronika“.

Poučenj so to slutili že takrat, ko je uredništvo tega lista osorno odklonilo objavo programa slovenskih kmetijskih visokošolskih tednov, čeprav je bilo po SKZ istočasno in na isti način zaproseno kakor naš list „Slovenski vestnik“. Naš list je radevolje ustregel izraženi želji v svesti si, da s tem služi potrebam slovenskih kmetov, dočim so se pri „Našem tedniku — Kroniki“ postavili na stališče, da za te tečaje ne bodo delali propagande.

Nič zato, tečaji so kljub temu imenitno uspeli ter pritegnili tudi gospodarje, ki čitajo „Tednik“, čeprav jih jim je namerno zamolčal. Prav ta uspeh pa je tisto, kar nekemu tam ni po volji. Saj bi bil sicer strupeni izliv onemogle jeze v zadnji številki „Našega tednika — Kronike“ nerazumljiv. Pisu predvsem ni všeč, da so slovenskim gospodarjem predavali tudi gospodarski strokovnjaki iz Slovenije, slovenski univerzitetni profesorji, inženirji in agronomi. Pisci „Našega tednika“ očitno ne poznajo potreb koroških Slovencev in ne vedo, da si naše ljudstvo želi živega stika z matičnim narodom, njegove moralne in praktične pomoči v težki borbi za obstanek na tem izpostavljenem koščku naše slovenske zemlje. Kmetijski visokošolski tedni so to znova dokazali. Predavatelji iz Slovenije so lahko otipljivo občutili hvaležnost naših kmečkih poslušalcev.

To pa pisce pri „Tedniku“ najbolj bode v oči. Očitno bi hoteli, da bi našim kmetom ne predavali rodni bratje iz Slovenije, marveč „kmetijski strokovnjaki“ in inženirji, ki so svojčas v stari kapitalistični Jugoslaviji v banki upravi sedeli slovenskemu delovnemu ljudstvu za vratom in dobro živeli od njegovega znoja in žuljev. Naše slovenske kmete bi radi „učili strokovnjaki“, ki so se v najtežji dobi slovenske zgodovine spajdašili z italijanskimi in nemškimi okupatorji in se ob porazu nacizma umaknili na Koroško, sprva v redacijske sobe organa britanske obveščevalne službe „Koroške kronike“, dokler niso končno našli zatočišče v Mohorjevi hiši v Celovcu.

Kdor za vsa ta ozadja, mu bo tudi jasno, zakaj je edino in ravno „slovenski“ list „Naš tednik“ napadel slovenske kmetijske tečaje in slovenske predavatelje. Razumel bo tudi, zakaj dela „Tednik“ reklamo za 5. nemški kmečki visokošolski tečaj, ki ga iz javnih sredstev prireja deželna kmetijska zbornica pod vodstvom njenega in OeVP prezidenta Gruberja, čeprav na tem tečaju vsaj jezikovno nišo niti najmanj upoštevane potrebe slovenskega kmečkega prebivalstva, dočim je bilo za slovenske tečaje škoda vsake vrstice razen — napada in obsodbe.

Naše ljudstvo bo storilo dobro in prav, če bo pazljivo prisluhnilo odmevom kmetijskih visokošolskih tednov v „slovensko“ pisanem listu „Našem tedniku — Kroniki“, da bo lažje spoznalo komu to koristi in komu škoduje.

Cardiff. — V južnem Walesu v Angliji je delavstvo 39 premogovnikov opustilo delo iz protesta proti vladnim ukrepom, ki zmanjšujejo socialno pomoč delavcem.

litvi nagrad na smučarski veselici pri Tišlarju, kjer so se — po lastnih izjavah in sodeč po zadovoljnih obrazih — popolnoma domače počutili tudi jugoslovanski gostje — bratje med brati.

Dokončni izid nedeljske prireditve smučarskih skokov je naslednji:

1. Langus Jože (Jugoslavija) 50,5 in 50 m, 215,5 točk; 2. Zidar Jože (J) 49 in 51, 212,2 točk; 3. Kostner Sigi (Koroška) 49 in 50,5 m, 211,2 točk; 4. Mežik Janko (J) 50 in 49,5 m, 210,4 točk; 5. Gorišek Janez (J) 47 in 49,5 m, 203 točke; 6. Stanonik Stane (J) 46,5 in 48,5 m, 201,9 točk; 7. Wachter Gustav (K) 46 in 47,5 m, 200,1 točk; 8. Avenik Slavko (J) 43 in 46,5 m, 196,7 točk; 9. Legat Flori (K) 45 in 43,5 m, 192,1 točk; 10. Bernstein Rudi (K) 43 in 47,5 m, 189,4 točk.

Na Koroškem je zima

Pod tem naslovom objavlja „Slovenski poročevalec“ zanimivo „pismo iz Celovca“, zapisano ob robu, čigar piscu se je posrečilo podati pestro sliko zimskega življenja na koroškem podeželju — in v mestu.

Ko opisuje živahnost na vasi, ki se pozimi ne odraža toliko v vsakdanjem kmečkem delu, kot mnogo bolj v poučnih in zabavnih prireditvah raznih slovenskih organizacij — to so bili predvsem kmetijski visokošolski tedni ter gospodinjstvi in drugi tečaji SKZ in številne kulturne prireditve naših prosvetnih delavcev in društev — avtor „pisma iz Celovca“ ugotavlja, da so prireditelji lahko „zadovoljni s svojim delom, zadovoljni in hvaležni so jim pa tudi skoraj vsi naši ljudje.“ In nato nadaljuje:

„Na Koroškem je namreč nekaj čudnih, zelo čudnih ljudi. Saj smo že večkrat slišali o njih. To so tisti, ki so na primer letos izdali celo vrsto knjig, ki po imenih avtorjev spominjajo na našo knjigo „Belogardizem“. Samo s to razliko, da so v „Belogardizmu“ razkrinkani kot vojni zločinci, v celovških Mohorjevih knjigah nastopajo pa kot avtorji. In tako se morajo slovenski ljudje boriti še z ljudmi, ki jim mečejo polena pod noge.

Težav pa je že tako dovolj. Ni dvoran. Prosvetno društvo iz Zelezne Kaple je moralo svoje igre igrati na drugih odrih, ker v Zelezni Kapli sami nimajo prostora. In ni drugih tehničnih sredstev. Pa sledovi nacističnega nasilja se še povsod čutijo. In šovinisti bujskajo proti vsemu, kar je slovensko. Nekateri gospodje v Celovcu pa menijo, da je to premalo, in zato še sami rušijo, kjer le morejo, ustvarjanje slovenskega ljudstva. In se pri tem še imenujejo Slovence.

Saj je smešno, na kak način poizkušajo rušiti. Če bi kritizirali kako društvo zato, ker ni delavno, bi vsakdo razumel. Oni pa so v slovenskem celovškem listu „Tedniku“ napadli prosvetno društvo v Brnci na primer zato, češ da je priredilo — preveč slovenskih prireditev.

Ali pa so se zagnali v igralce iz Dobrle vasi. Tako si jih napadli v svojem listu, da so nekateri sploh izgubili veselje do nadaljnega dela. Igro so označili za mestno neumnost, ki za kmete ni primerna, ki ni moralna (niso povedali, v čem je njena pregrešnost, igralci pa pravijo, da jih je najbrž motilo to, da ženske obleke niso bile ravno do vratu zapete). In še ponovno so se oglasili, da bi še bolj uživali požrtvovalno mladino iz Dobrle vasi, da bi jim še bolj ubili voljo za kulturno udejstvovanje, ki koristi ne samo igralcem in gledalcem, ampak tudi celotni borbi koroških Slovencev.

Koroški Slovenci se čudijo, saj ne morejo razumeti, komu je takšno razbijanje potrebno. In včasih se pošteno jeze na posameznike, ki poizkušajo zavirati in preprečiti slovensko kulturno udejstvovanje, ali pa rast slovenskega združništva, in podobno.

Življenje po slovenskih vaseh pa gre seveda svojo pot. Slovenske vasi na Koroškem živijo na prejšnjem življenju, zvečer so prireditve, čez dan je delo. V planini, v hlevu, v hiši. In na strehi, s katere je treba odmetavati sneg.

Ko takole v letošnji zimi gleda gospodarja, ki je zlezel na streho, ko vidiš, kako mu člani družine pomagajo reševati ostreže, se moraš nehoti spomniti na borbo naših bratov na Koroškem. Res, močno pritiska nanje, prav tako kot v tej zimi sneg na njihove strehe, in vse sile morajo zbrati, da se vzdrže, da jih pritisk ne stre.

In moraš se spomniti na razbijače slovenskega ustvarjanja. Saj so podobni takemu pokvarjencu ali neumnežu, ki bi se, namesto da bi šel na streho odmetavati sneg, spravil na podstrežje, vzel sekuro, pa pričel tolči po tramovih. Da jih bo le na vsak način polomila bela teža.“

Steinacher - „zaščitnik manjšinskih pravic“

(Nadaljevanje s 1. strani)

ni brez ozira na narodnost... Protustaven je vsak postopek, s katerim se dajejo državljanom privilegiji ali omejujejo pravice na osnovi razlik v narodnosti..., kot tudi vsako proglašanje nacionalne... mržnje ali razdora.“

13. člen ustave pravi:

„Narodne manjšine v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji uživajo pravico in zaščito svojega kulturnega razvoja in svobodne uporabe svojega jezika.“

148. člen 13. poglavja kazenskega zakonika FLRJ pravi:

„Kdor na osnovi razlike v narodnosti, rasi in veroizpovedi krati ali omejuje pravice državljanov, ki jih določajo Ustava FLRJ, ustave ljudskih republik, zakoni in drugi predpisi, ali kdor na osnovi te razlike daje državljanom prednosti in ugodnosti, bo kaznovan z zaporom najmanj treh mesecev ali s strogim zaporom do pet let.“

119. člen 10. poglavja kazenskega zakonika pravi:

„1) Kdor s propagando ali na drugi način izživa ali podžiga narodnostno... mržnjo ali razdor med narodi ali narodnostmi, ki živijo v FLRJ, bo kaznovan s strogim zaporom do 15 let...“

3) Kdor z žaljenjem državljanov ali na drugi način izživa nacionalno... nestrpnost, bo kaznovan z zaporom do dveh let.“

Ali bi lahko katerekoli jugoslovansko sodišče obsodilo na osnovi takšnih zakonskih določil (ki bi jih mi pri nas prav gotovo iz srca pozdravili) „dve državljanke na deset dni zapore, ker sta govorili po nemško“? Ne, brez dvoma ne. Pač pa so obsodbe drugačne.

17. marca 1947 je okrajno sodišče v Senti obsodilo na 30 dni zapore Miloša Bajiča, ker je na javnem mestu, v gostilni, raztrgal madžarski list Magyar Szó in trdil, da madžarski jezik ni enakopraven.

20. maja 1947 je okrajno sodišče v Alibuna-

ru obsodilo na šest mesecev zapore Jana Fiktorja, ker je med Slovaki v vasi Janošik agitiral, da daje Jugoslavija Romunom preveč pravic.

Okrajno sodišče v Subotici je 1. februarja 1947 obsodilo na 6 mesecev zapore Belo Futoga, Danila Miškola in Julija Kiša, ker so v javnem lokalu zmerjali tri Makedonce, da Makedonci, Albanci in Cigani ne smejo sedeti v lokalu.

Okrajno sodišče v Kovinu je obsodilo na pet mesecev zapore Djura Rističa, ker je na nekem plesu v Malem Bavaništu nadlegoval plesalce Madžare in Romune iz nacionalističnih razlogov in jih prisilil, da so zapustili ples.

In tako naprej. Torej so bili vselej, v skladu z jugoslovanskimi zakoni, kaznovani oni, ki so izživali mržnjo, ki so kratili sohranjanje njihove nacionalne pravice, in nikoli kdo radi izpolnjevanja svojih nacionalnih pravic.

Gospodje iz Volkszeitung to prav gotovo vedo. Saj je bil kdo od njih kot novinar tudi v Jugoslaviji. In vendar lažejo, ker je pač to potrebno ljudem, ki si ne žele mostov k sosedom, ampak bi radi iz Koroške spet napravili mostobran za napad.

To, da jih pri takem laganju prav nič ne ovira niti krščanska ljubezen do resnice in do bližnjega, niti nacistična načela gospoda Steinacherja, je jasno. Na žalost pa jih pri tem ne ovirajo tudi nobena zakonska določila (ki bi ščitila pravico tiska pred zlorabami). V sosednji državi, kjer nikoli ni obstojala parela kot na primer: Kärntner, sprich deutsch, določajo zakoni za takšne članke, kot je omenjeni paraflet v Volkszeitung, kazni zapore do 15 let.

Samo tako je, in nič drugače, spoštovani gospodje!

KOLENDAR

Sreda, 5. marec: Evzebij
Četrtek, 6. marec: Perpetua in Felicitas
Petek, 7. marec: Tomaž Akvinski

SPOMINSKI DNEVI

6. 3. 1836 — Rojen v Podsmreki pri Velikih Laščah pesnik in pisatelj Josip Stritar — 1475 Rojen v Repreze v Italiji eden največjih umetnikov Michelangelo Buonarroti, kipar, slikar, stavbenik in pesnik.

SMIHEL PRI PLIBERKU

Slovensko prosvetno društvo „Peca“ v Šmihelu in ljubitelji slovenskega odra v Šmihelu in okolici, ki radi posečemo naše odrske prireditve, izjavljamo, da na ne-utemeljeno in izmaličeno kritiko „Tednika“ o igri „Morje“ ne odgovarjamo. Točno stališče k temu vprašanju je prinesel Slovenski vestnik v številki 14. pod naslovom „Ne ovirajmo, temveč podpirajmo našo narodno prosveto“, s katerim načelnim stališčem se popolnoma strinjamo, kar potrjujejo razgovori o tem vprašanju z našimi prosvetitelji.

Čutimo pa kot dolžnost, da pribijemo naslednje: Vsak, kdor je takrat prišel na prireditve in sicer z odkritim srcem, zdravim razumom in gledal igro brez predsodkov, jo je tudi drugače ocenil. Tudi mi nismo nikdar trdili, da je igra ena izmed najboljših v slovenski literaturi. Vsekakor pa mislimo, da bi bilo pogrešno, če bi bili naši ljudski odri le ne-

„Naša knjiga“

vam dobavi:

Miško Kranjec: Pomlad, vez. polpl. . . 16.—
Prežihov Voranc: Jamnica, vez. . . 17.—
J. M. Trunk: Spomini, vez. platno . . 13.—

Naša knjiga
Celovec
Gasparc erg. 10

kakšen monopol nekaterih, pri katerih prevladujejo ozkosrčni predsodki. Tudi igra „Prevarani soprog“, s katero so gostovali pri nas igralci iz Slovenije na primer ni bila izrazito podeželska igra, temveč je ožigosala nekdanje razuzdano plemiško življenje, vendar o igri se je govorilo in vsakemu je žal, kdor je ni videl.

Nikakor se ne čudimo „staremu prosvetaku“ za neumestno kritiko v „Tedniku“, saj je sam dosti razočaran nad uredništvom tega lista, ki je njegov originalen dopis pristiglo s škariami ter ga povsem po svojem izoblikovalo. Dopisnik se je sam oprčil pri našem društvu in izjavil, da je bil njegov dopis po Tednikovem načinu izoblikovan in prikrojen.

Ni naš namen, da bi naše društvo hvalili, vendar lahko trdimo, da smo postavili na naš oder poleg pevskih koncertov in drugih prireditev nešteto iger v korist skupni narodni stvari, zato tudi lahko nekaj govorimo. Vsak, ki ima količkaj opravka v prosveti na tem področju, ve koliko truda, žrtev in potrpljenja je povezano z vsako prireditvijo, koliko naše mladine se potom te dejavnosti odtegne na-

rodnemu poginu in dvigne na višjo stopnjo kulturne ravni. Pravična in zdrava kritika je pravilna, ki odpravlja napake, toda način Tednikovega pisanja žali požrtvovalne prosvetase in ljubitelje slovenskega odra, in tudi goste, ki so se potrudili in prihiti v Šmihel.

Nočemo žaliti in ničesar očitati zvestemu dopisniku šmihelskih novic v Tedniku, obžalujemo le, da Tednik, ki posveča toliko prostora šmihelskim novicam, nima smisla za vse naše prosvetno delo, ko mahne po požrtvovalnem prizadevanju naše mladine. Kljub vsemu smo sosednemu dohraveškemu društvu hvaležni za obisk in mu želimo prav mnogo uspeha v njegovem nadaljnjem prosvetnem delovanju.

BILČOVŠ

V dneh od 5. do 9. II. t. l. je privedla Slovenska kmečka zveza tudi pri nas predavanja v okviru kmetijsko visokošolskih tednov. 57 kmetov, kmetice in bodočih mladih gospodarjev se je za ta koristni tečaj prijavilo in se ga tudi udeleževalo. Dan za dnem so se številni udeleženci zbirali pri Miklavžu in zmiraj so bili polni novih misli in novih pogledov na svoje gospodarjenje, ko so po končanih predavanjih in živahnih diskusijah odhajali na svoje domove. Dolgo bodo vtisi in pobude ostale našim udeležencem v spominu pa ne samo to, tudi veliko koristnega smo se vsi v teh dneh naučili. Vsak, ki se je tega kmetijskega visokošolskega tedna udeležil, je izjavil, da bi kaj takega bilo vsako leto potrebno. Da pa je bil uspeh tega tečaja tako lep, so k temu pripomogli v velikih meri res prvotni predavatelji. Iz svojih velikih izkušenj in znanja so nam tako poljudno in preprosto pripovedovali, da jih je vsak lahko razumel, tudi tisti bi jih lahko razumeli, ki so se izgovarjali, da nič ne znajo kranjsko. Bili so med nami sledeči tov. predavatelji: prof. inž. Jože Levstik, dr. Ivo Vomer, prof. inž. Vinko Sadar, dr. Mirt Zwitter in predavatelj Kmetijske bolniške blagajne. Vsem se za njih trud in požrtvovalnost prav iz srca zahvaljujemo. Naša zahvala pa naj bo izrečena tudi Slovenski kmečki zvezi, ki je vse organizacijsko delo za tečaje tako vzorno izvedla. Vse priznanje tov. Blažu Singerju, ki je vso svojo spretnost posvetil organizaciji in izvedbi programa kmetijskih visokošolskih tednov.

ZGORNJA VESCA

Niti najstarejši ljudje med nami ne pomnijo, da bi kedaj padlo pri nas toliko snega kot letos. Do 1.80 m ga je bilo. Le s težavo je prebrel sosed k sosedu. Avtobus že tri tedne ne more od nikoder do nas. Skušal se na vse načine, kako bi se odstranil s ceste visoki sneg. Vsa mehanizacija je odpovedala in končno smo morali z lopatami kidati sneg s ceste ter s konji toliko preplužiti, da je končno mogel prodreti od Kanonarja do Zoprač močni motorni plug. Pa kljub temu avtobus še ne more voziti. Minul je tudi pust, a ženili in možili se pri nas nič nismo. Preveč je bilo snega. No, se bomo pa po Veliki noči, ko bo kopno.

NA OKREVALISCU V SLOVENIJI

Dve slovenski materi, Marija Kencjap in Rozalija Wolte, ki jima je nacistično preganjanje v taboriščih zrahljalo zdravje, sta bili po posredovanju Zveze bivših partizanov na okrevanju v Sloveniji.

V svojem zahvalnem pismu navajata, da se jima je zdravstveno stanje, vsaj za 50 odstotkov zboljšalo in upata, da bosta, kakor so izjavili zdravniki, v dveh mesecih popolnoma okrevale, če ne, pa so jima pripravljeni oskrbeti še enkratno zdravljenje.

Medtem, ko se obe najiskrenejše zahvaljujejo za posredovanje, da sta mogli biti deležni zdravljenja v Sloveniji, pišeta med drugim: „V okrevališču so naju zelo ljubeznivo in prijazno sprejeli, česar koroški Slovenci sploh niso vajeni, ker nas na Koroškem povsod le bolj prezirajo in zapostavljajo. V zdravilišču sva imeli svojo kabino in svojo prijetno zakurjeno sobico. Prehrana je bila izvrstna in sicer za vse enako dobra, za domačine in inozemce in nikakor ni res, kakor trdijo nekateri, ki ob vsaki priložnosti blatijo Jugoslavijo, da skrbijo za inozemce boljše. Zelo nama je ugajalo, da v zdravilišču ne delajo nobene razlike med domačini in tujci, ko sva videli, da se zdravi v tem zdravilišču mnogo domačih delavcev, ki bi si tega sami ne mogli privoščiti, če ne bi država poskrbela za nje.“

Resnici na ljubo, ki jo na Koroškem tolikokrat osporavajo, omeniva še tole: Nekajkrat sva šli tudi v cerkev in reči morava, da je bilo dosti ljudi v cerkvi in nisva opazili, da bi kdor koli obiskovanje božje službe oviral ali pa mu nasprotoval.

UMRL JE KAPUCINSKI BRAT MIHAEL GRMEK

Kdo ga ni poznal vedno veselega in zabavnih domislekov polnega kapucinskega brata Mihaela Grmeka. Razveselili so se ga stari in mladi, ko je s svojo dolgo brado hodil po naših vaseh in domovih in kot beraški brat pobiral milodare za svoj frančiškanski red. S svojimi prikupnim nastopom si je osvojil vsa srca, ker vsakemu je znal povedati kaj dovtipnega in ga spraviti v dobro voljo in našel je zaradi tega tudi povsod radodarne roke. Rodom Slovenec je vse svoje življenje ostal zvest in zaveden narodnjak in je v narodni zavesti in ljubezni do preganjanega slovenskega jezika na svojih poteh utrjeval in vzgajal tudi koroške Slovence.

Brat Mihael Grmek je bil izredno trdnega zdravja do nedavnega, ko se je vendarle moral podati v sanatorij „Maria Hilf“, kjer so ugotovili raka na mehurju, kateri zavrati boleznij je v sredo dne 27. februarja t. l. v 76 letu svoje starosti podlegel. Vsi, ki so brata Mihaela Grmeka poznali se ga bodo zaradi njegove odkrite in vesele narave ter vzpodbujajočega humorja radi spominjali in ga ohranili v lepem spominu.

MARIJA RENKER

V Bodensdorfu ob Osojskem jezeru je umrla v starosti 90 let Marija Renker, mati znane avstrijsko-švicarskega pisatelja Gustava Renkerja.

Nadaljevanje Kmetijskega visokošolskega tedna v St. Jakobu v Rožu

Sekretariat Slovenske kmečke zveze naznanja:

Zaradi ogromnih snežnih padavin prekinjen Kmetijski visokošolski teden v St. Jakobu nadaljujemo v soboto, dne 8. marca ob 9. uri v Narodnem domu.

Na sporedu so naslednja predavanja:

Dr. Dvorak: Bolniško, nezgodno in starostno zavarovanje v kmetijstvu

Dr. Mirt Zwitter: V združništvu je pot k blagostanju naših vasi

Norbert Schluga-Čutnik: Aktualna vprašanja v živinoreji kot osnova za olajšanje dela in znižanje investicij v kmetijstvu.

Zaradi vsestranske pomembnosti predavanj so vsi kmetovalci vabljeni k obilni udeležbi.

BOROVLEJE

Zmogljivost puškarn v Borovljah se po vojni hitro razvija. Izdelki boroveljske industrije pušk uživajo na svetovnem trgu veljavo. Od leta 1946 so boroveljske puškarne, ki jih je skupno 28, skoraj desetkratno dvignile svojo produkcijo. Leta 1946 so boroveljske puškarne izdelale okoli 400 lovskih pušk, dočim so jih v preteklem letu izdelale preko 3500. Puškarne, od katerih bodo nekatere v nekaj letih obhajale že 400 letnico svojega obstoja, izdelujejo puške do 90 odstotkov za izvoz. Potrebno jeklo dobavljajo po večini iz Kapfenberga, potrebni orehov les pa na Koroškem. Izdelke boroveljskih puškarn posebno cenijo v Nemčiji.

SLUTNJE POMLADI

Sončni dnevi, ki so po številnih in močnih snežnih padavinah v mesecu februarju nastopili, dajo slutiti, da bo nastopila pomlad. Snežne mase, ki smo jih bili letos deležni, kakor le malokdaj, niti v strogi zimi leta 1928/29 ne, se polagoma krčijo in z gotovostjo lahko pričakujemo, da se bo v marcu bitka med zimo in pomladjo odločila v prid pomladi in vzbujajočega se novega življenja.

Sonce je vzšlo dne 1. marca ob 6.41 uri, 31. marca pa bo vzšlo že ob 5.40 uri, medtem ko je 1. marca zašlo ob 17.42 uri, bo 31. marca zašlo ob 18.27 uri. Dan se bo torej marca podaljšal za 1 uro 46 minut. Astronomska pomlad sebo letos pričela že 20. marca ob 17.14 uri, ker je letos prestopno leto. Dan in noč bosta enako dolga že 18. marca.

IZPITI ZA SLUŽBO LOVSKE ZAŠČITE

Interesenti se opozarjajo, da je treba prošnje za pripustitev k izpitu za službo lovske zaščite v smislu na Koroškem veljavnih določb o lovski zaščiti vložiti najpozneje do 31. marca t. l. pri uradu koroške deželne vlade.

IVAN MATIČIČ:

Moč zemlje

PRİPOVED VASI

17

„Jozej...“ Kakor bi se bala. Stala je tu, tenka, izhirana...

„Tonca!“ Ponudil ji je roko.

Pa se je Tonci utrnila solza, druga, tretja ji zdrknila na lice — vsem je zalilo oči... Jozej je pa molčal med njimi, usahel studeneč...

Zakaj ni nič pisal — za Boga svetega nikoli pisal?

Pisal? Ni mogel, ni maral. Saj je bil mrtev, že v jami — pa so ga obudili. Čemu? Ne bi bilo treba. Na Svetem Marku ga je bilo pokopalo. Druga se ne spominja več. Znašel se je bil na beli postelji, v daljnem mestu, niti ni vedel, kje. Docela so ga oživeli. Pa je začutil, kako je z njim... in je zajokal, zatulil... Ne spričo bolečine, ne, spričo Otav, ki jih je izgubil, ki je zanje mrtev... Potem pa je docela onemel za svet... Naj bi še pisal? Čemu? Naj bi hlepel po domu? Tak, pohabljen, izgubljen... Vleklo se je v neskončnost, dnevi kot leta, nikjer kraja. Dali so ga v okrevališče. In je namerjal pisati, samo pozdrav, pa ga je bilo sram... Da bi šel tak na Otave? Nikoli! Pa se je prevrglo. Čeprav bi se nel In so ga signalili. Kam bi šel? V plavže, čez morje. Desna se je ustavljala, mahedrala v stran,

proč, kamorkoli; leva, zdrava pa ga je nesla naravnost proti domu...

„Jozej...“ Skozi solze ga je gledala Tonca, v solzah je bilo samo srce...

Na postajo je prirohnal vlak iz tunela. Ven je planil oficir, za njim se usulo nekaj vojakov pa kup pušk in streliva so izmetali na tla. Zeleničarji so gledali malomarno: vsakdanja pesem, zastarela, že močno ohripšana; vojaštvo se vozari križem krašem, nič novega, zanimivega še manj; transport vojakov ali pa hlo dov — vseeno, kdo bi se zmenil. Če bi bilo nekaj drugega: vagon moke, vreča svinjskih krač, ej, odkrili bi se, pokleknil! — Oficir je nestrpen priganjal, od sile se mu je mudilo. Kam z ropotijo? Bi nesli? Oziral se je okrog pa uzrl in planil na pot. Pravkar se je bil pripeljal na postajo mlad oficir s kočijo. Bil je Špornov Fric. Najbrž je prišel čakati dekleta. Pa je planil tuji oficir bliže, ga pogledal od strani in kar pahnil iz kočije.

„Marš uscanè!“

Ali je pogledal Fric! Kakšna manira to! Pa še kolega! Kakšen kolega? Visoke škornje, revolver, puško, umazan, kosmat pa visoko kovaško kučmo, a na kučmi rdečo značko. Uu, izvordeča značka! Boljševik! — Fric se je ustrašil in kar odstopil. Kozak je že okrepal konja.

Kot bi mignil so naložili ropotijo pa krenili na pot. Naravnost proti Otavam. Bila jih je pričla četa, trideset, štirideset mož. Naglo so

marširali, govorili malo. Kozak se je od časa do časa ustavil pa jim naročal to in ono, važno jih gledal, kakor pred bitvo. Zadeli so na stražo. — Halt! — Kozak je pristopil, izdrl stražarju puško iz rok in jo vrgel na voz. Pa so šli dalje.

Pred šolo je stala kompanija v zboru, nadporočnik Stih ji je delil ukaze in ji razkladal to in ono. Kozakova četa se je bližala naglo, po mačje. Pa je nekdo zavpil, kompanija se je zamajala, a Kozak je že planil s svojimi prednjo.

„Die Waffen nieder!“

Stih je zadr! v Kozaka oči, pogled mu je obvisel na kučmi, na rdečem traku — in kakor zlomljen je upognil glavo...

„Orožje doli!“

Kovač je buljil v Kozaka: „Glej ga, saj ta je —“

„Čort!“ mu je presekala besedo Kozak.

Brez pogoja morali so se vdati. Če bi smeli vsaj svobodno oditi, so vprašali. Saj so bili tu samo radi reda, da bi kdo Otav ne požgal, časi so opasni, svet razdivjan, vse je mogoče, nemogočega nič. Domov bi šli radi, naravnost domov, vsega so siti, do grla naveličani. — Kozak je pomisljal: kaj bi z njimi? Prehranjevali jih bo težko, pa še stražiti, preganjati iz kraja v kraj. — Nu-ka, je zamahnil, tože jim vajna nadojela. Naj gredo v imenu božjem. Ali da mu ne pridejo pred oči ješče raz!

Pa so šli. Kozak je zastražil zalogo provijanta, zamenil straže — in Otave so padle...

Ljudje so strmeli na pragu in niso verjeli. Kozak je odredil službo, urejal straže pa koračil po vasi, kakor general. Tu pa tam je kdo kriknil na pragu, kakor bi uzrl čudo božje, a drugi zijali v dan, ki se je tako nenadno prevrgel. Kozak je delo opravil pa krenil naravnost k Rutarjevi hiši. Rutarica je stala na pragu, gledala, gledala.

„Matil!“

„Za pet ran...“ Oprijela se je vrat, kmalu bi jo zlomilo.

„Matil!“

„Milost božja!“ Ni mogla k sebi. Kar lezla je k tlom, kakor bi padala, zadeta, presunjena...

Pa je priskočila Tonca, obstala, strmela: „Tine...“ je dahnila plašna. „Tinel!“ je zakričala...

„Rutarjev Tinel!“ je planilo skozi vas — ljudje pa drveli, kakor bi švigili pri Rutarjevih ogenj v streho. Milost božja, saj ni mogoče! Strmeli so vanj, gledali, majali z glavo; Tine se je pa smejal, stiskal jim roke, postaren, umazan, a vroč kakor ogenj. — Za križanega Boga, odkod se je vendar vzel? — Nu-ka, iz Rusije, bil je ujet. Saj je bil pisal, niso prejeli? — Nikoli! — Čort zabral pisma! — Pa tak žunir? Oficir? — Nu-ka, čort vozi zvezde! Kar tako na lepem so mu padle na vrat, niti sklatil jih ni, kaj bi tajil. Vozil se je doli od Dunaja pa videl na neki postaji, kako so topli oficirja. Oficir je bežal skozi vagone in prišel do Tineta; pa ga je Tine zaščitil. Zakaj ne, saj

„Leteči“ laboratorij

Ravnatelj zdravstvenega laboratorija severnozahodne amerike zvezne države Oregon je priznal, „da je kar ponosen na najnovejši „leteči laboratorij“. Dejal je, da je ta laboratorij v enem letu že dvakrat obšel vso zvezno državo. Ravnatelj zdravstvenega laboratorija je zlasti naglasil, da se je „leteči“ laboratorij izkazal zelo koristnega pri zaščiti prebivalcev Oregona proti boleznim. Oregonski državni zdravstveni laboratorij je leta 1946 kupil pol tone težki „leteči“ laboratorij, ki ga vojaška uprava ni več rabila. S tem je omenjeni državni laboratorij dobil že tretje vozilo za ambulantno zdravstveno službo, ki so jo uvedli že leta 1937, ko so se bali, da bi lahko izbruhnila kuga. Leta 1934 je namreč umrl v državi Oregon mož na tej strašni bolezni. Zdravstveni funkcionarji so ugotovili, da je kugo povzročila okužena bolha, ki jo je prenašala verveca v svojem kožuhi. Bili so mnenja, da je verveca prišla iz sosednje zvezne države Kalifornije.

Da bi preprečili širjenje kuge, so ukrenili sledeče:

1. Glodalce so postreljali ali polovili z zankami in jih dajali v vreče.

2. V vreče so dajali cianov preparat, da uničijo bolhe v kožuhi ubitih glodalcev.

3. Bolhe so potem pobrali z glavniki in jih poslali v stekleničah na pregled laboratoriju za kugo ameriške javne zdravstvene službe v San Francisku v Kaliforniji.

4. Poginule glodalce so potem točno pregledali in poslali vse organe, ki so pokazali kake spremembe, ravno tako na pregled laboratoriju za kugo v San Francisku. O izidu pregledov je laboratorij obvestil državne zdravstvene funkcionarje.

Avto zdravstvenega nadzorstva za pobiranje kuge je na svoji nadzorstveni poti v dveh letih napravil nič manj kot 56 tisoč km in porabil 11.000 puškinih nabojev za pokončanje nevarnih glodalcev. V teh prvih dveh letih je osebe avta ujelo okoli 12.000 glodalcev, približno 1000 bolh in 63 drugih različnih živali, ki so se zdele okužene. Pri točnem pregledu pa so samo v nekaterih truplih našli kužne klice.

Čim so našli in ugotovili kugo, so o tem takoj obvestili zdravstvene funkcionarje tistih pokrajin, kjer so našli okužene živali. Istočasno so o tem obvestili tudi ameriško zdravstveno službo v Washingtonu, v glavnem mestu Združenih držav. Osrednji zdravstveni urad v Washingtonu je nato obvestil vse ameriške zvezne države, ki mejijo na okuženo področje, da nemudoma ukreduje vse potrebno za preprečenje širjenja nalezljive bolezni. Doslej so našli okužene glodalce samo v vzhodnem delu Oregona.

Drugi potujoči laboratorij so leta 1933 uredili na priklopnem vozu; ta laboratorij, ki sicer še ni bil popolnoma opremljen za raziskovanje kuge, je služil za preiskovanje vode in mleka in ugotavljanje raznih nalezljivih bolezni, na primer tifusa, griže in vnetja možganske mreže. Zdravstveni laboratorij na priklop-

nem vozu je veliko pripomogel pri organiziranju zdravstvene zaščite v Oregonu. Strokovnjaki so namreč spoznali, da se klice bolezni prej najdejo v sveži vodi in svežem mleku, na kraju samem, kot pa v starih vzorcih, ki jih včasih pošta odpremi s precejšnjo zamudo. Zaradi tega so najraje raziskovali povzročitelje bolezni na kraju samem. V sporazumu z državnimi zdravstvenimi inženirji je osebe „letečega“ laboratorija pregledovalo vso pitno vodo zvezne države Oregon. Med prvim letom je ta laboratorij ugotavljal v nekem mestu Oregon, kateri organizmi onesnažujejo vodo mestnega vodnjaka, ki so ga nedavno izkopali. Leta 1939 so poslali avto z laboratorijem v počitniško taborišče, kjer je izbruhnil meningitis, da ugotovijo vzrok bolezni.

Leta 1941 so poslali potujoči zdravstveni laboratorij na reko Kolumbijo, da bi tam preiskal vzroke slinavke, ki se je širila na spodnjem delu reke v zvezni državi Washington na severu Oregona. Tega raziskovanja so se

udeležili tudi zdravstveni inženirji države Oregon in člani zdravstvene komisije zvezne države Washington.

S tem priklopnim zdravstvenim laboratorijem so tudi raziskovali ležišča in gojišča ostrig na oregonski morski obali. Pregledovali so vodo, v kateri živijo te kamenice in školjke same. Ameriški zdravstveni predpisi predvidevajo, da morajo zdravstvena oblastva pregledovati gojišča ostrig in uradno zajamčiti, da so kamenice zdrave, preden jih smejo razpošiljati. Ostrige, ki živijo v nečisti vodi, namreč lahko prenašajo tifusne klice.

Po desetletni zvesti in vestni službi je moral počasni priklopni laboratorij sedaj odstopiti svoje mesto laboratoriju na brzem avtomobilu, v nekoliko preurejenem in za civilne potrebe popolnoma opremljenem vojaškem zdravstvenem laboratoriju v Portlandu, največjem mestu Oregona, z edino razliko, da so v tem potujočem laboratoriju poizkusili le v manjšem obsegu.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Cetrtek, 6. marec:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Solška oddaja — 10.45 Nasvet v življenjskih vprašanjih — 11.00 Solška oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Poročila. Objave. Narodne pesmi pojeta Danica Filipič in Franc Koren. Harmoniko igra Avgust Stanko — 15.30 Za ljubitelje filma — 16.00 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Literarna oddaja: Iz del Josipa Stritarja.

Petek, 7. marec:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 7.15 Pestre melodije — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Solška oddaja — 10.45 Za podeželsko ženo — 11.00 Solška oddaja 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Objave. Komentarij. Mogoče vas zanima... — 15.00 Solška oddaja — 18.40 Športna poročila — 18.45 Kmečka oddaja — 20.45 Operetna glasba.

Sobota, 8. marec:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Iz slovenske literarne zakladnice — 10.15 Solška oddaja — 10.45 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Zeli si kaj — 15.15 Tedensko kulturno zrcalo — 20.15 Športna poročila.

RADIO LJUBLJANA

Cetrtek, 6. marec:

5.30 Pester glasbeni spored — 13.00 Drobni nasveti — 13.10 V pesmi in plesu po svetu — 14.00 Jezikovni povišori — 15.30 Zeleni ste — poslušajte! — 16.15 Komorna glasba mojstrov baroka — 17.25 Kulturni pregled — 18.00 Po različnih platih o raznih stvarih — 18.15 Poje lokalni kvartet bratje Wills — 18.35 Okno v svet — 18.45 Baletna glasba — 20.15 Operni koncert.

Petek, 7. marec:

5.30 Pester glasbeni spored — 6.35 Gospodinski nasveti — 12.00 Pesmi jugoslovanskih narodov — 13.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike, vmes pester glasbeni spored — 14.00 Melodije po

gnilolist ali pa gruden, naj žvižga od Obirja ali Dobrača, naj se žene hladen piš s Karavank prav skozi Otave, in čeprav strašijo v dalji posamezni streli. Kdo bi se menil! Žvižg zime in svinca je majhen, pritlikav, pesem Otav je močnejša, je silna, nepremagljiva... Hlad je vsakdanji, strupen, pesem pa blagoslov, Bog. „Pojdam v rute...“ Kakor bi se zemlja prevrgla. Šmonec je omahnil iz veže pa ga je kar zaneslo na vas. Pa Stanej se je dvignil, Tesnar, Kapun, drugega za drugim je zaneslo pod lipo, med fante, možake med fante! Še nikoli jih ni dvignilo tako močno. Mili Jezus! Pesem, po tolikem času! Saj so minili vekovi brez pesmi, v vekovih sami prepadi, brezdanja brezna, gola ničnost... Zdaj se je pa zemlja prevrgla, ljudje prisluškujejo pesmi in samo vekajo, ihtijo... Srečni, mirni. Dekleta tiče v kamrah, v solzah...

Jozej ždi pri ognjišču in bulji v ogenj. V njem molči pesem, še ne izpeta, pritažen so glas, tako daljni... V njem spi cvet, še ne razvit... Pa ga mahoma zgrabi. Da bi šel na vas, v fantovsko noč. Da bi pel, se smejal, se izpel! In bi se odstranil izpod lipe, tiho, neopažen se prikrade Kristi pod okno... Da bi jo pozdravil, saj je še ni videl! In bi ga zvabil, prav potihno bi prišel v njeno sobo, kjer je sama vonjava... Pa bi videl njene rože, njene čipke... Sveta nebesa, že tako dolgo ni videl takih... Šel bi, šel!! Kar dvignilo ga je, a je zaskripala proteza... In je obstal top, nem.

(Dalje)

GOSPODARSKI POLOZAJ EVROPE

Finančni položaj evropskih držav se tudi lani ni izboljšal. Moremo celo trditi, da je bil slabši kakor prejšnja leta. Tako je imela Anglija s celotnim šterlinškim področjem najhujšo povojno krizo funta, ki pa bo mogoče že letos več ali manj odpravljena. Tudi v drugih evropskih državah je bil inflacijski pritisk v letu 1951 najmočnejši in to na zapadu kakor tudi na vzhodu. Sicer ga je skušala vrsta držav več ali manj uspešno eliminirati, toda kljub temu je inflacija še tu in bo verjetno pritisk v precej državah, n. pr. v Italiji, letos še močnejši.

Celotna evropska industrijska proizvodnja se je po podatkih Ekonomske komisije za Evropo v povojni dobi dvignila za okoli 40 odstotkov v primeri s predvojno ravni. Obstoje tudi več ali manj realni podatki o dvigu industrijske proizvodnje v SZ. Po teh podatkih naj bi se povečala sovjetska proizvodnja lani za okoli 15 odstotkov, a od leta 1940—1950 za 30 odstotkov.

Največji vzpon v povojni dobi je dosegla tekstilna industrija. Toda zaradi prenasitosti evropskih tržišč in verjetno visokih zaščitnih carin industrijsko šibkejših držav bo večina proizvajalcev primorana iskati prekomorska tržišča, ker pa se bodo borile z močno konkurenco ZDA in Japonske.

Po vojni je opaziti tudi večji dvig strojne industrije, vendar pa je v Evropi za izdelke te industrije povpraševanje večje kakor ponudba. Najbolj se je razvila strojna industrija v Zapadni Nemčiji, v zapadnem Berlinu in v Avstriji.

Kmetijska proizvodnja pa se je v nasprotju s industrijsko v vsej Evropi povečala le za nekaj odstotkov. V zapadnih predelih se je dvignila za okoli 10 odstotkov, medtem ko proizvodnja vzhodnih držav razen SZ še vedno zaostaja in ni dosegla niti predvojne ravni. V SZ se je bruto vrednost kmetijske proizvodnje povečala, vsaj tako je razvidno iz podatkov, od leta 1940 do 1950 za okoli 7 odstotkov.

Glede cen živilih letos ni pričakovati večjega skoka, razen v državah, kjer je trpelo kmetijstvo zaradi klimatskih razmer.

KMETIJSKI VELESEJEM V VERONI

Od 9. do 15. marca bo v Veroni kmetijski velesejem, kjer bodo razstavili predvsem živino in konje. Velesejem v Veroni bo obiskalo tudi več skupin koroških kmetov, ker so tudi stroški primeroma nizki in sicer petdnevna avtobusna vožnja 180 šilingov. Veliki kmetijski velesejem v Mannheimu je letos zaradi slinavke in parkljevke odpovedan, zato se bodo koroški kmetje v večjem številu udeležili velesejma v Veroni.

Občinski svet in Mestni svet glavnega mesta Celovec izpolnjujeta svojo žalostno dolžnost in sporočata, da je njun dolgoletni član, gospod

DEŽELNI POSLANEC

Friedrich Schatzmayr

ZUPAN GLAVNEGA MESTA CELOVEC

v petek, dne 29. februarja 1952 nenadoma preminul.

S svojim sedemletnim delovanjem kot župan glavnega mesta dežele ni v neutrudljivem in s čutom odgovornosti prepojenim delom samo glavnega mesta Celovca povedel iz težkega povojnega časa, temveč je tudi uspel večji del odstraniti ogromne škode, ki jih je povzročila vojna. Njegovo ime bo trajno povezano s pomembno obnovo glavnega mesta dežele.

Občinski svet glavnega mesta Celovec bo svojemu županu, ki ga je smrt tako nenadoma iztrgala iz svoje sredine, zvesto ohranil trajen spomin.

Žalne svečanosti so bile v ponedeljek, 3. marca 1952, ob 15. uri v magistratu in ob 16. uri pogreb na šentrupertskem pokopališču.

Celovec, dne 4. marca 1952.

Občinski svet in Mestni svet
glavnega mesta Celovec

Globoko ganjeni objavljamo vest o nenadni smrti našega spoštovanega gospoda

ZUPANA

Friedricha Schatzmayra

S preminulim zgubi magistrat vedno pripravljenega pomočnika, vzornega predstojnika, ki je s svojo srčno dobroto imel vsak čas razumevanje za vse težave in upravičene želje uslužbencev.

Mnogi izmed nas so z njim zgubili zvestega prijatelja.

Š posebno pripravljeno in odločnim delom v korist našega mesta hoočemo v njegovem smislu nadaljevati.

Celovec, dne 29. februarja 1952.

Magistrat glavnega mesta Celovec

je bil revež, vse je šlo nadenj. Pa je ponudil oficir Tinetu denarja. — Hvala, se ne izplača, denar vrže lahko skozi okno. — Pa ga je prosil, ali bi Tine zamenjal kučmo za njegovo kapo? — Ne, hvala! — Morda bluzo? — Nu, navsezadnje, da ga ne bodo ubili. Bog ve, kaj je zagrešil, nu, karkoli. Naj bo. Pa sta napravila. Oficir mu je dal lepo svetlo bluzo pa revolver in daljnogled, kakor se spodobi za dragoceno zašepchano bluzo. In Tine je postal oficir. Še mar mu ni bilo: imeli so strah pred kučmo in rdečim znakom... Hotel je porezati srebrne zvezde. Ne! — se je premislil. Saj je vseeno, par zvezd več ali manj na svetu, kdo porajta zanje.

Brodil je po Kranjskem pa nabral nekaj Kranjcev: bi šli z njim na Otave? — Hm, na Otave, tam niso nič zgubili, so rekli. — Tam je ajdov kruh pa slanina, dekleta bivajo tam, lepa kot rženi klas. — Fiksduš! — je pogledal eden: gredo, magari do zlomka Doma je pust, niso vajeni pohajkovanja krog voglov, navajeni so sveta, pehanja, ravsanja. — Pa so šli. Rajtal je, da pride še pravočasno, a je bil skoro prekasen. Nu, stvar je opravil, zdaj lahko odbije zvezde. — Ne, ni treba! — Kako ne? — Radi drugih, radi reda, Špornove kake držati v strahu, a Kranjci bi žinjali, da jih je napetnost. — Nu-ka, če dovolijo? — Dro dovolijo. — Župan tudi? — On dovoli in gospod župnik tudi, z veseljem. — Eh, vajná je, naj se pes obesil!

Zvečer pa so se zanesli pod lipo. Čeprav